

Azərbaycan elmi Prezidentin müəyyənləşdirdiyi strategiya əsasında inkişaf edir

AMEA-nın ümumi yığıncağı keçirilib

"Bu gün Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Prezident İlham Əliyevin elan etdiyi "Heydər Əliyev İli"ndə ölkəmizin ictimaiyyəti qarşısında hesabat verir. Akademiyanın bugünkü həqiqi və müxbir üzvlərinin mütləq əksəriyyəti Heydər Əliyev epoxasında böyük elmi mühitə vəsiqə almış elm adamlarından ibarətdir. 1945-ci ildə yaradılmış Milli Elmlər Akademiyası Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi tarixi mərhələlərdə özünün həqiqi inkişafına nail ola bilib. Müstəqillik dövründə görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev Azərbaycan elmini cəmiyyətdə baş vermiş böhrandan xilas edib və bu elm ocağına Milli Elmlər Akademiyası statusu verib.

Prezident İlham Əliyev elmimizin, o cümlədən akademiyanın inkişafı üçün mühüm qərarlar qəbul edib, əhəmiyyətli addımlar atıb. Cənab Prezidentin akademiyanın yubileylərində iştirakı və dərindən məzmunlu nitqlə çıxış etməsi elm məbədimizin tarixinin unudulmaz səhifələrinə çevrilib".

Bu fikirləri martın 16-da Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının ümumi yığıncağında AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli söyləyib.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Humanitar siyasət, diaspor, multikulturalizm və dini məsələlər şöbəsinin müdiri Fərah Əliyeva, elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının sədri Famil Mustafayev, Dövlət İmtahan Mərkəzinin Direktorlar Şurasının sədri Məleykə Abbaszadə və digər rəsmi şəxslərin iştirak etdiyi mərasimdə əvvəlcə elmi nailiyyətlər sərgisinə baxış olub.

Prezidentin səsləndirdiyi çağırışlar həyata keçirilib

İclası AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli açaraq ümumi yığıncağın gündəliyindəki məsələləri diqqətə çatdırıb və giriş nitqi ilə çıxış edib.

Akademik deyib ki, Prezidentin 28 iyul 2022-ci il tarixli fərmanına əsasən, Milli Elmlər Akademiyası yeni yaradılmış Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərən elmi tədqiqat institutları və ölkəmizin digər elmi qurumları ilə qarşılıqlı əlaqə və birgə əməkdaşlıq şəraitində öz işini davam etdirməkdədir.

AMEA-nın tabeliyində olan institutlarda və Rəyasət Heyətində struktur islahatlarının davam etdirildiyini deyən akademik İsa Həbibbəyli Ədəbiyyat, Folklor, Memarlıq və İncəsənət, Tarix, eləcə də Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya institutlarındakı oxşar qurumların ləğv edildiyini, cəmiyyətin inkişafından doğan yeni şəbələrə yaradıldığını vurğulayıb. Həmçinin qeyd edib ki, AMEA-nın institutlarında baş direktor və icraçı direktor vəzifələri ləğv edilib. Direktorların seçki müddəti başa çatdıqdan sonra yeni rəhbər baş direktor və icraçı direktor kimi deyil, direktor kimi seçiləcək.

AMEA rəhbəri bildirib ki, dövlət başçısının Qərbi Azərbaycan İcması ilə görüşü zamanı səsləndirdiyi çağırışları həyata keçirmək məqsədilə Tarix, Folklor və Dilçilik institutlarında müvafiq elmi tədqiqat şöbələri yaradılıb, Rəyasət Heyəti səviyyəsində əlaqələndirmə şurası təsis edilib və şuranın ilk iclası keçirilib. Həmçinin akademiyanın Rəyasət Heyətinin aparatında yaradılmış "Elektron Akademiya" şöbəsinin təsis olunmuş yeni idarəetmə qurumlarından olduğunu bildirib və struktur islahatları istiqamətində müzakirələ-

rin davam etdirildiyini diqqətə çatdırıb: "Prezident İlham Əliyev müstəqil Azərbaycanda bütün sahələrin milli prioritetlər əsasında inkişaf etdirilməsi strategiyasını müəyyən edib. Buna uyğun olaraq Azərbaycan elminin müstəqil ölkəmizin daha da inkişaf etdirilməsinə doğru istiqamətləndirilməsi sahəsində düşünülmüş addımlar atılıb. Elmi fəaliyyətin Prezident İlham Əliyevin müəyyən etdiyi milli prioritetlər və inkişaf strategiyasına uyğun şəkildə qurulmasına dair akademiyanın tarixində ilk dəfə olaraq Nizamnaməyə ayrıca maddə daxil edilib. Bu, sovet hakimiyyəti illərində SSRİ-nin hərbi sənaye kompleksinin inkişaf etdirilməsinə və sovet ideologiyasının təbliğ olunmasına doğru istiqamətləndirilmiş elmimizin xalqımızın milli maraqlarına və müstəqil dövlətçilik mənafehinə uyğun şəkildə inkişaf etdirilməsinə hüquqi təminat verəcək",- deyər İ.Həbibbəyli əlavə edib.

"Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın hazırlanması üçün ilk addımlar atılıb

AMEA Prezidenti bildirib ki, akademiyanın tabeliyində fəaliyyət göstərən Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzində start verilmiş islahatlar burada seysmologiya üzrə yeni elmi nəslin hazırlanması məqsədilə doktorantura təhsilinin təsis edilməsinə doğru addımların atılmasına zərurət yaradıb. Bundan başqa, ölkəmizdə humanitar və ictimai elmlər sahəsində nəzəri problemlərin araşdırılıb davam etdirilməsi ilə bərabər, ədəbi-tarixi şəxsiyyətlərin, xalq qəhrəmanlarının, böyük hökmdarların və sərkərdələrin həyatı və fəaliyyətinin, xidmətlərinin tədqiq edilməsi sahəsində uzun illərdən bəri yaranmış boşluğu aradan qaldırmaq üçün zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsinə dair müvafiq qərarlar qəbul olunub. Bu cəhətdən artıq "Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın hazırlanması üçün ilk addımlar atılıb.

Azərbaycan elminin dünya elminin ümumi tərkib hissəsi olduğunu və buna görə də beynəlxalq elmi təşkilatlarla əlaqələr yaratmaq istiqamətində təşəbbüslərin göstərildiyini vurğulayan akademik diqqətə çatdırıb ki, artıq AMEA Beynəlxalq Dünya Elmlər Akademiyasının, Asiya Akademiyaları və Elmi Cəmiyyətləri Assosiasiyasının, Avrasiya Universitetləri Birliyinin səsvərmə hüququna malik olan üzvü seçilib.

Natiq onu da qeyd edib ki, son aylarda Türkiyə Elmlər Akademiyası, Türkiyə Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüksək Qurumu, Pakistanın və Özbəkistanın elm və ali təhsil qurumları ilə imzalanmış müqavilələr Milli Elmlər Akademiyasının dünya elminə inteqrasiyasına doğru atılmış yeni addımlardır.

Akademiya yeni elmi nəslin formalaşdırılması üçün tədbirlərin həyata keçirildiyini deyən AMEA rəhbəri gənc alimlərin elmi fəaliyyətlə daha səmərəli şəkildə məşğul olmalarını təmin etmək məqsədilə akademiya üzrə gənclər mükafatının təsis edildiyini söyləyib.

Akademik bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin elm sahəsinə dair fərmanları və sərəncamlarından irəli gələn vəzifələr tam olaraq icra edilib. Azərbaycan alimləri 2022-ci ildə IV Sənaye İnkilabının əsas çağırışlarından olan süni intellektə dair tədqiqatların miqyasını bir qədər də genişləndiriblər. Əlamətdar cəhətlərdən biri də bundan ibarətdir ki, təbiət və dəqiq elmlərlə yanaşı, humanitar və ictimai elmlər sahəsində də süni intellektə həsr edilmiş tədqiqatlar aparılıb.

İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, Azərbaycan elmi ölkəmizin sosial iqtisadi inkişafı proseslərində daha çox və daha yaxından iştirak etməlidir. Qarabağa və Qərbi Azərbaycana Böyük qayıdış hərəkatlarına elmimiz daha çox töhfələr verməyə səfərbər olmalıdır. Elmimiz dünya elminə daha çox inteqrasiya etməli, bəşəri problemlərin araşdırılıb tədqiq olunmasına daha fəal şəkildə qoşulmalıdır. Beynəlxalq qrantlar və patentlər sahəsində də dönüşə nail olmalıyıq. "Biz Azərbaycan alimləri Nobel mükafatına gedən yolun dərslərini təhlil və müzakirə etməklə Azərbaycan elminin diqqətini dünya elminin prioritetlərinə doğru daha geniş şəkildə istiqamətləndirməyi planlaşdırırıq",- deyər akademik İsa Həbibbəyli bildirib.

Akademik sonda qeyd edib ki, AMEA-nın ümumi yığıncağı ilk növbədə Azərbaycan elminin aktual problemlərini müzakirə edərək nəticələr çıxaracaq, elm sahəsində yaxın və uzaq gələcəyin vəzifələrini müəyyən edəcək.

"Şuşa ili" ilə əlaqədar 63 kitab çap edilib, 45-dən artıq tədbir keçirilib

Sonra AMEA-nın birinci vitse-prezidenti vəzifəsini icra edən, akademik-katib Arif Həşimovun "AMEA-nın 2022-ci ilə dair elmi fəaliyyətinin əsas yekunları və qarşıda duran vəzifələr" mövzusunda məruzəsi dinlənilib.

Arif Həşimov vurğulayıb ki, müasir dünyanın reallıqları şəraitində baş vermiş strateji problemlərin həlli sosial tədqiqatların rolunun əhəmiyyətli dərəcədə artırılmasını tələb edir. Hər il olduğu kimi, 2022-ci il də Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizin inkişafı baxımından uğurlarla xarakterizə olunub. AMEA dövlət başçısı tərəfindən imzalanmış fərman, sərəncam və digər tapşırıqları öz fəaliyyətində rəhbər tutur, onları daim diqqət mərkəzində saxlayır.

Akademik-katib bildirib ki, AMEA-nın əməkdaşları tərəfindən 2022-ci ildə "Şuşa ili" ilə əlaqədar 63 kitab çap edilib, 45-dən artıq tədbir keçirilib. "Akademik Zərif Əliyeva" gəmi-bərəsinin, "Akademik Xoşbəxt Yusifzadə" tankerinin istifadəyə verilməsi, AMEA-nın Asiya Elmlər Akademiyaları və Cəmiyyətləri Assosiasiyasının (AASSA) üzvlüyünə qəbul edilməsi, akademik Şahin Mustafayevin Beynəlxalq Türk Akademiyasının prezidenti, akademik Vaqif Fərzəliyevin isə Gürcüstan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçilməsi, eləcə də "Elm" nəşriyyatının Avropa Elmi Redaktor-

lar Assosiasiyasının üzvlüyünə qəbulu hesabat dövrünün əlamətdar hadisələridir".

Ölkəmizdə "Vikipediya"nın inkişafında AMEA əməkdaşlarının böyük rolu var

Daha sonra AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Elm və təhsil şöbəsinin müdiri, dosent Hüseyn Hüseynov akademiya kadr hazırlığından danışıb. Akademiya bu gündəki magistratura pilləsi üzrə ümumi məzun sayının 377 nəfər olduğunu deyən H.Hüseynov həmin gənclərdən 179 nəfərin akademiya qalaraq öz elmi fəaliyyətlərini davam etdirdiklərini diqqətə çatdırıb: "Bu göstərici məzunların təxminən 50 faizi deməkdir. Göründüyü kimi, akademiya gəncləşmə siyasətində magistraturanın çox böyük rolu var".

Akademiya bir sıra stimullaşdırıcı tədbirlərin həyata keçirildiyini söyləyən şöbə müdiri 2023-cü ilin yay mövsümündə azərbaycanlı gənc alim və mütəxəssislərin Türkiyəyə təcrübə keçməyə göndərilməsi üçün qarşı tərəflə razılıq əldə edildiyini diqqətə çatdırıb.

AMEA Rəyasət Heyəti aparatının "Elektron Akademiya" şöbəsinin müdiri Fariz İmranov "AMEA-da elektron elmin inkişafı problemləri. Gələcək baxış" mövzusunda çıxış edib.

Aparatın strukturunda daxili imkanlar hesabına Elmlər Akademiyaları sistemində ilk dəfə olaraq "Elektron Akademiya" şöbəsinin yaradıldığını xatırladan Fariz İmranov şöbənin "Vikipediya" elektron ensiklopediyasında fəaliyyətin, rəqəmsal elmi informasiya resurslarının işlənilməsinin dəstəklənməsi, elmetrik araşdırmalar, elektron sənəd dövriyyəsinin təşkili və s. vəzifələrini icra edildiyini bildirib.

Ölkəmizdə "Vikipediya"nın inkişafında AMEA əməkdaşlarının böyük rolu olduğunu deyən şöbə müdiri akademiya "Vikipediya" qruplarının fəaliyyətinin canlandırılması, təlimlərin bərpası üçün zəruri tədbirlərin görüldüyünü vurğulayıb.

Daha sonra şöbə müdiri akademiya elektron elmin inkişafına yönələn bir sıra təkliflərini səsləndirib. Təkliflər sırasında Azərbaycanın daha şəxsiyyətləri, görkəmli alimlərinə həsr olunan "Qızıl fond"un yaradılması və fondla seçilmiş video və audio resursların, kitab, məqalə, məruzələrin toplanılması, əməkdaşların elektron məlumat-bibliografiya bazasının yaradılması və elmi nailiyyətlərinin, nəşrlərinin toplanılması, Elektron Elmi Məlumat Bazasının yaradılması və institutların fəaliyyətinin elmetrik dəyərləndirmə məlumatlarının toplanılması, "Institut və KİV" bazasının yaradılması, KİV-də, sosial şəbəkələrdə institutların və onların əməkdaşlarının fəaliyyətini işıqlandıran materialların toplanılması, "Lüğətlər" bazasının yaradılması və digər zəruri məsələlər öz əksini tapıb.

AMEA-ya daxil olan institutların akkreditasiyası aparılacaq

Tədbirdə çıxış edən elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev altı ay ərzində elm sahəsində görülən və gələcəkdə görülməli işlər barədə məlumat verib. Nazir bildirib ki, elmin qarşısında duran məqsədlər və alətlər müəyyənləşdirilməlidir: "Bəzən

məqsədlər və alətlər qarışdırılır. Qarşıda həm elm adamlarının, həm məmurların, həm bu sahənin tənzimlənməsinə cəlb olunmuş şəxslərin birlikdə müzakirəsinə ehtiyac var. İstənilən sahədə planlaşdırma, maliyyələşdirmə, nəticələrə nəzarət və buna görə maliyyələşdirmənin elmə gətirilməsi olmalıdır".

E.Əmrullayev qeyd edib ki, elmin nəticələrinin ölçülməsi asan olmasa da, müəyyən qədər ölçülməli və bu istiqamətdə irəli addımlar atılmalıdır. O, vurğulayıb ki, son dövrlər Prezident İlham Əliyevin dəstəyi ilə əsaslı dəyişikliklərə nail olunub. "Məktəbə hazırlıq mərhələsi 90 faizə çatdırılıb. Müəllimlərin əməkhaqqı təxminən 3 dəfə artırılıb. Şagird-müəllim nisbətində səmərəli yerə gəlib çatması ilə bağlı irəliyə doğru getmişik. Artıq müəllimlərin sertifikatı da həyata keçirilir", - deyər nazir əlavə edib.

E.Əmrullayev bildirib ki, maliyyələşmə ortada iş olduğu halda mümkündür. Elmi işlərdə hələ də plagiat halları ortaya çıxırsa, bu halda elmin inkişafından danışımaq çətinidir. Bu o deməkdir ki, elmin kifayət qədər etik problemləri də var.

Daha sonra Ali Attestasiya Komissiyasının sədri Famil Mustafayev çıxış edərək indiyədək verilən elmi dərəcələr barədə məlumat verib. O qeyd edib ki, növbəti mərhələdə AMEA-ya daxil olan institutların akkreditasiyası aparılacaq.

Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri akademik Əhliman Əmiralov da biologiya və tibb elmləri sahəsi ilə bağlı çıxış edib. COVID-19 pandemiyasının tibb elminin fundamental elmlərlə sıx bağlılığını göstərdiyini qeyd edən komitə sədri bu sahələrlə birgə tədqiqatların vacibliyini vurğulayıb. "Belə olmadıqda gələcəkdə əhalini digər epidemiyaya və viruslardan qoruya bilməyəcəyik",- deyər əlavə edib.

AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri Esmira Əlirzayeva AMEA-nın beynəlxalq elmi əməkdaşlıq sahəsində, "Elm" nəşriyyatının direktoru Səbuhi Qəhrəmanov nəşriyyat fəaliyyətinə dair məruzələrlə çıxış ediblər. Çıxışlardan sonra AMEA-nın ümumi yığıncağının qərar layihəsi səsləndirilib.

Sonra AMEA-nın yeni Nizamnaməsi haqqında məsələ müzakirəyə çıxarılıb. Keçirilən açıq səsvermədə bu məqsədlə komissiyanın yeni sədri AMEA-nın I vitse-prezidenti Arif Həşimov seçilib. Komissiyanın tərkibinə akademiklər - Telman Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Nazim Məmmədov, müxbir üzv Bəxtiyar Məmmədov, Habil Qurbanov, Ulduz Həşimova, Nazim Cəfəri, Hüseyn Hüseynov, Kamal Əliyev və Ağahüseyn Şükürov daxildir.

Sonda akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, AMEA-nın elmi bölmələrinin hansı prosesdən keçərək yaradılmasına dair Nizamnaməyə müddəə əlavə edilib. Onun sözlərinə görə, bundan sonra elmi bölmələr Prezident Administrasiyası ilə razılaşdırılması şərtilə Rəyasət Heyəti tərəfindən qəbul olunacaq və ümumi yığıncaqda təsdiqlənəcək.

Qeyd edilib ki, AMEA-nın yeni Nizamnaməsi təsdiq olunması üçün Prezidentə təqdim olunacaq.

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"